

Harrie en Jarno Brummelhuis ontwerpen ideale vrijloopkraamhok

'Bijna hadden we het vrijloophok opgegeven'

In hun oude veldschuur bouwden ze een kleine proefstal met zes vrijloop-kraamopfokhokken. Harrie Brummelhuis en zijn zoon Jarno experimenteerden er ruim een jaar op los. Ze ontdekten dat het onvermijdelijk is om de zeug meteen na het werpen voor een aantal dagen op te sluiten.

Bedrijfsfotoreportage Brummelhuis

Harrie en Jarno Brummelhuis hebben een gesloten varkensbedrijf in Hoge Hexel met 260 zeugen en 1.400 vleesvarkens. Bovendien hebben ze een subfokbedrijf met 800 opfokgelten. Het Overijsselse varkensbedrijf is aangesloten bij Fokkerijgroep Oost. Bekijk de fotoreportage op www.pigbusiness.nl.

De oude veldschuur op het erf van familie Brummelhuis is het decor van de toekomst van het bedrijf. Wie de schuifdeuren van de schuur opendoet, ziet in eerste anders niets anders dan een opslag voor werktuigen en gereedschap. Wel trekt de deur met daarboven het bord met de tekst 'Vrijheid-Blijheid' de aandacht. Als je die deur opent, kom je in een andere wereld terecht. Via een steile houten plank omhoog kom je bij de afdelingsdeur. In de afdeling liggen aan weerszijden drie zeugen met hun biggen. „Bij elke zeug liggen nu zonder problemen 14 biggen”, vertelt een stralende Harrie.

Los werpen

In het voorjaar start familie Brummelhuis met haar bedrijfsuitbreiding van 260 naar 550 zeugen. Bij de biggen wil de Overijsselse familie 244 vrijloop-kraamopfokhokken bouwen. De hokken zijn gebaseerd op de ervaringen die de varkenshouders opdoen in hun oude veldschuur. Jaren geleden namen Harrie en Jarno deel aan de netwerkgroep 'Wat liggen ze er mooi bij'. Het netwerk bestond uit 14 zeughouders met verbouw- of uitbreidingsplannen. Iedereen werkte zijn ideeën uit voor verbeteringen in de huisvesting van kraamzeugen. Familie Brummelhuis was vanaf het begin enthousiast over het los werpen van de zeug. Voorwaarde was dan wel dat de uitval minimaal gelijk moest zijn aan die bij de huidige traditionele kraamhokken. Van de

netwerkgroep leerde ze al snel dat voor het slagen van een vrijloopkraamhok een goed microklimaat in het biggenest nodig is en dat de zeugen en biggen samen uit een trog moeten kunnen vreten. Tegelijkertijd was hun ervaring dat de huidige vrijloopkraamhokken arbeidsintensief en niet arbeidsvriendelijk zijn. „We willen geen hoge hekken om het hok omdat we anders moeilijk in het hok kunnen. Bovendien is het met een lage hokafscheiding een stuk overzichtelijker. We willen dat hok en biggenest eenvoudig te reinigen zijn en je moet gemakkelijk de zeug kunnen opsluiten.” Met die uitgangspunten gingen Harrie en Jarno aan de slag in hun nieuwe proefstal die ze in het najaar van 2014 in gebruik namen.

Vastzetten

Na ruim een jaar blijken de zeugen in de proefhokken iets fitter te zijn. Ook zien ze de biggen meer spelen. „Weet je wat het mooiste is aan deze hokken? Je ziet de biggen werkelijk door het hok rondartelen.” Hoe positief ze ook zijn over het dierenwelzijn, hun uitgangspunt is dat de uitval niet hoger mag zijn dan bij de traditionele kraamhokken. Dit terwijl het grote euvel bij vrijloopkraamhokken het aantal doodliggers is. De laatste maanden zien er veelbelovend uit. De laatste ronde hadden ze welgeteld één doodligger. Toch hebben Harrie en Jarno lang met de proefhokken geworsteld voordat ze deze resultaten boekten. „In het begin hadden we

zeker problemen met doodliggers. Bij vijf zeugen ging het dan goed, alleen bij die ene zeug hadden we er dan dramatisch veel.” Vader en zoon puzzelden dan ook heel wat af met wisselend resultaat. „Hoezeer we er ook in geloofden, we hadden bijna de vrijloopkraamopfokhokken opgegeven”, zegt Harrie. De oplossing voor het wisselende probleem met doodliggers blijkt even eenvoudig als effectief te zijn. Ze zetten nu de zeug onmiddellijk na het werpen voor vier dagen vast. „Als een zeug zich omgooit na het werpen, heb je het grootste risico op doodliggers”, verklaren ze hun keuze. Na deze vier dagen krijgt de zeug weer haar volledige bewegingsvrijheid. Het liefst willen ze de zeugen niet tijdens het werpen vastzetten, omdat ze vinden dat het loslopen een positief effect heeft op het werpproces. Uit onderzoek van VIC Sterksel is gebleken dat loslopende zeugen een kortere partusduur hebben. Een korte partusduur zorgt niet alleen voor minder doodgeboren biggen en minder stress, maar zorgt er tevens voor dat ook de laatstgeboren biggen nog meer aanspraak kunnen maken op de eerste biest die het beste van kwaliteit is.

Biggenlamp

De proefhokken hebben een lengte-opstelling waarbij je langs de zijkant van de zeug loopt. Elk hok heeft een afmeting van 2,5 bij 2,5 meter. De biggenesten liggen tegen het voerpad aan en hebben een onderkruip met ▶

Grote dynamische groepen

Harrie Brummelhuis runt met zijn zoon Jarno en met vaste medewerker Wim Reefhuis het Twentse varkensbedrijf met subfoktak in Hoge Hexel (OV). Op de thuislocatie houden ze 260 zeugen met bijbehorende gespeende biggen en 800 opfokgelten. Ze fokken met de Topigs 50-zeug die een kruising is tussen de T-lijn en het Noorse Landvarken. Op hun tweede locatie één kilometer verderop, houden ze 1.400 vleesvarkens. Dit zijn hoofdzakelijk de beertjes. Alle vleesvarkens zetten ze via een handelaar af bij slachterij Compaxo. Bij de dragende zeugen werken ze met voerstations en één grote dynamische groep van 180 zeugen. In het voorjaar willen ze beginnen met de bedrijfsuitbreiding naar 550 zeugen. Ze willen dan gaan werken met vrijloop-kraamopfokhokken en twee dynamische groepen van elk 180 zeugen en in de bestaande gespeende biggenstal worden 10 groepshokken gerealiseerd. Harrie (63) is getrouwd met Josephien (61). Hun zoon en bedrijfsopvolger Jarno (34) is getrouwd met Marije (40).

Technische resultaten 2015

Aantal zeugen	260
Gespeende biggen zeug/jaar	29,9
Aantal levend geboren biggen	13,8
Aantal doodgeboren biggen	0,9
Afbigpercentage	90
Bedrijfsworpindeks	2,37
Uitval tot spenen (%)	8,5
Uitval na spenen (%)	1
Gemiddelde groei biggen (g)	390
Aantal vleesvarkens	1.340
Uitval vleesvarkens (%)	1,5
Gemiddelde groei (g)	890
Voederconversie	2,6
Opleggewicht (kg)	26
Geslacht gewicht (kg)	93

warmtelamp. De eerste ronde probeerden ze het nog zonder warmtelamp, maar dat bleek geen succes. „Toen wij de tweede ronde weer biggenlampen gingen gebruiken, zagen we een gigantische verbetering”, vertelt Harrie. „Jonge biggen hebben stralingswarmte nodig.” Ze gebruiken biggenlampen van 150 Watt. Tijdens de kraamperiode halveren ze met een schakelaar de lichtsterkte. Ze kunnen zo het microklimaat per toom sturen. „De warmtebehoefte verschilt enorm per toom, maar ook per dier. Geboortegewicht en leeftijd van de big, maar ook de melkproductie van de zeug bepalen de warmtebehoefte.” In hun vrijloophok scheidt het voorste hek van de kraambox het biggenest van het zeugengedeelte. Het andere hek staat omhoog geklapt. Als de zeug aan het vreten is, kan het hek eenvoudig omlaag en is met een paar eenvoudige handelingen de zeug opgesloten. De hoogte van de hokafscheiding tussen de zeugen is een meter, waarvan de bovenste 35 centimeter bestaat uit een doorkijkgedeelte. „Zo kunnen zeugen naar elkaar kijken. We hebben geleerd dat dit belangrijk is voor de rust in de afdeling.” Een aantal hokken is uitgerust met een combinatie van kunststofroosters en gietijzeren roosters. Harrie en Jarno hebben geen voordelen kunnen ontdekken van de duurder gietijzeren roosters. Ze zijn dan ook niet van plan deze aan te schaffen. In de laatste opzet testen ze een hok met alleen maar kunststof roosters en een betonnen eiland. Hoewel Harrie het nog niet kan onderbouwen met resultaten is zijn gevoel positief over deze combinatie. „Ik zie dat de zeug het prettig vindt om op het beton te gaan liggen en voor zeugen en biggen is het goed voor het afslijten van de klauwen.

Het werkt voor mijn gevoel positief, maar dat is geen wetenschap.”

Ruimschoots gecompenseerd

Voor de eerste proefopzet gebruikten ze een in hoogte verstelbare klepelbak. Het idee was dat wanneer de zeug van de biggen wordt gespeend, de klepelbak op de hoogte van de gespeende biggen kan worden ingesteld. De varkenshouders merkten dat dit weinig toevoegde. „Dit is alleen maar onhandig en het kan kapotgaan. We hebben nu ervaring met een klepelbak die voor zowel zeug als gespeende biggen te gebruiken is en dat werkt prima.” In de nieuwe stallen willen Harrie en Jarno de kraamzeugen twee keer per dag automatisch voeren met een dosator boven de klepelbak. In de proefstal voeren ze de dieren nu nog een keer per dag met de hand. Op 26 dagen leeftijd halen ze de zeug weg bij de biggen. In de nieuwe stal willen ze de speenleeftijd verlengen naar 28 dagen. Jarno denkt dat door de verminderde speendip de biggen na 9 levensweken een gewicht van 25 kilogram halen. „Wij denken dat door de hogere groei en verminderde arbeid de meerkosten van het vrijloop-kraamopfokhok ruimschoots gecompenseerd worden.” Ze gaan bij het vrijloop-kraamopfokhok uit van een halve euro aan meerkosten per afgeleverde big.

Rustige zeug

Als Harrie en Jarno het kraamhok instappen, lijkt het de zeugen weinig te deren. Het wordt pas spannend als ze de biggen vastpakken. Volgens Jarno hoeft dit zelden en hij stelt dat ze tot nu toe geen problemen hebben gehad met agressieve zeugen. Hun rustige zeug lijkt uitermate geschikt te zijn voor het

vrijloopkraamhok. De familie Brummelhuis is aangesloten bij Fokkerijgroep Oost en is subfokker van de Topigs 50-zeug. Sinds kort is de N-zeugenlijn (Nederlands Landras) in de Topigs 50 vervangen voor het Noorse Landvarken. Fokkerijgroep Oost typeerde voorheen de Topigs 50-zeug als sociaalste zeug van Nederland. Die karaktereigenschap wordt nu met het inkruisen van het Noorse Landvarken alleen maar versterkt. Jarno: „In Noorwegen is het varken al veel meer op karakter gefokt omdat ze daar nog strengere dierenwelzijnseisen hebben. Zeugen lopen los in het kraamhok en er worden al jaren geen biggenstaarten meer gecoupeerd.”

Om de bevindingen in de nieuwe proefstal te staven, doet Dineke Grootenhuis van Wageningen UR in opdracht van VKON (Veterinair Kenniscentrum Oost Nederland) haar afstudeeropdracht bij familie Brummelhuis. De eindejaarsstudent heeft met camera's het gedrag van twaalf kraamzeugen gedurende een periode van drie weken bestudeerd. Daarbij heeft ze het gedrag van zes zeugen die tijdens de gehele kraamperiode vaststonden in de traditionele kraamhokken, vergeleken met het gedrag van zes zeugen die een vrijloopkraamhok hadden. Verder heeft ze de productieresultaten in beide huisvestingssystemen geanalyseerd. Deze maand (februari) presenteert Grootenhuis bij VKON haar bevindingen. Harrie heeft nog geen idee wat de uitkomsten zijn, maar bang voor een negatief resultaat is hij niet. „Ik durf te zeggen dat we inmiddels in onze proefstal beter draaien dan in onze traditionele kraamstal.” ■

 Reageren?
r.vanboekel@pigbusiness.nl

Ideale vrijloop-kraamopfokhok

Harrie en Jarno Brummelhuis hebben een aantal criteria opgesteld waaraan hun ideale vrijloop-kraamopfokhok moet voldoen:

- Zeug moet makkelijk op te sluiten zijn na werpen
- Klepelbak waar zeug en big aan kunnen vreten
- Onderkruip en biggenlamp boven biggenest
- Geen vloerverwarming
- Valbeugel tegen muur
- Hokafscheiding 1 meter hoog, waarvan 65 cm dichte afscheiding
- Zeugen moeten elkaar kunnen zien
- Lengte hok minimaal 2,5 meter
- Kunststof roosters met betonnen eiland